

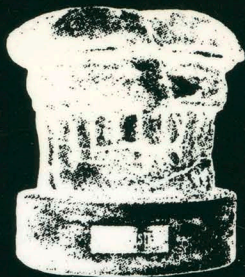
CELOVŠKI

ZVON

JUNIJ 1984

II/3

M. Čokelj: Pesmi — P. Apovnik: Kultura — A. Capuder: Medeja — A. Trstenjak: Psihologija ustvarjanja — T. Goričeva: Glej, vse delam novo — M. Zadnikar: Stična in Vetrinj — S. Weil: Misli — A. Rebula: Dnevnik — Pismo, ki pričuje — I. Sedej: Andrej Kosič — P. Millonig: Pogovor z dr. P. Remcem — Odmevi — Ocene — Natečaj Mohorjeve.

Pavel Apovnik

KULTURA KOROŠKIH SLOVENCEV IN NJEN ODNOS DO KULTURE SOSEDOV

1. Značilnosti kulture koroških Slovencev

Če hočemo orisati razmerje slovenske koroške kulture do kulture sosedov, moramo najprej opredeliti značilnosti naše kulture. Pomemben dejavnik, ki vpliva na razvoj kulture, je geografski in geopolitični položaj dežele, v kateri živimo. Koroška in sosednje pokrajine so del alpskega sveta, ki ima v evropskem gospodarstvu pretežno funkcijo rekreacijskega prostora za visoko razvite industrijske regije Srednje Evrope, predvsem Zvezne Republike Nemčije. V primerjavi s temi regijami je Koroška, pa tudi skoraj ves slovenski jezikovni prostor, obrobna pokrajina, kar močno vpliva na razmere za razvoj kulture. Poudarjam to obrobnost, ker menim, da so danosti za razvoj kulture v centralnih regijah industrijskih držav in v velenostih bistveno drugačne od tistih v obrobni pokrajinah.

S tem seveda nočem reči, da je kultura na obrobju na nižjem nivoju kakor v centralnih regijah, pač pa je drugačna, predvsem bolj tradicionalna, manj avantgardna. Ta značilnost velja za vso koroško oziroma alpsko kulturo. Slovensko koroško kulturo pa moremo opredeliti še z dodatnim kriterijem: z ogroženostjo narodne skupnosti kot subjekta te kulture. Ogroženost pogojuje narodnoobrambni značaj naše kulture, ki je še vedno prisoten, pa nam je to prav ali ne. Ogroženost določa prioritete in tlači nivo kulturnega ustvarjanja. Lahko bi v nedogled naštevati posledice ogroženosti, vendar ni treba, da bi še sam dokazoval, kako dobro in diferencirano znamo „jamrati“. Strinjam

se s Florjanom Lipušem, ki ugotavlja v pogovoru s Petrom Wieserjem v Slovenskem vestniku z dne 4. 3. 1983:

„V prvi vrsti smo sami odgovorni. Tudi iz slabih položajev se dá kaj dobrega napraviti, tudi iz dobrih položajev se dá kaj slabega narediti. Mi smo položaj slabo izkoristili, dobrega smo slabo izkoristili, slabega pa tudi. Premalo smo naredili iz tega, kar nam je bilo dano.“

Spričo živahnega kulturnega življenja, številnih prireditvev v skoraj vedno polnih dvoranah, se zdi Lipuševa kritika morda pretirana, pretrda. Res je, da je naša kulturna dejavnost po količini precejšnja, čeprav smo si edini v tem, da bi je moralo biti v krajih ob jezikovni meji (iz narodnoobrambnih razlogov!) več. S kakovostjo pa ne moremo biti zadovoljni. Narodnoobrambna funkcija kulture nas zaveja k temu, da vse preveč nekritično sprejemamo kulturno ponudbo, veselí, da sploh je. Tako ravnanje pa pomeni, da se zadovoljujemo s tem, kar pač je in se odrekamo razvoju, stremljenju po višji kvaliteti. V našem kulturnem delu je potrebna večja diferenciacija, tudi, če bi pomenila manj publike na posameznih prireditvah. Večja diferenciacija pomeni razširitev tematike, predvsem v literaturi in odrski dejavnosti, in uvajanje novih oblik kulturnega dela. Za to je treba imeti pogum, pa tudi nekoliko bolj strpní moramo biti do novega.

Značilnost naše koroške kulture se pokaže v jasnejši podobi, če jo primerjamo s kulturo sorodnih skupin. V čem se razlikuje naša

kultura od kulture Slovencev v Italiji? Tržčan Marko Kravos v Naših razgledih z dne 10. junija 1983 v zapisu ob dnevi kulture Slovencev iz Italije v Ljubljani opozarja na „... pestrost umetniških tendenc, število profesionalnih kulturnih institucij in množico organiziranih oblik ljudske kulture in ustvarjalnosti, ki naš kulturni standard bistveno določajo in razlikujejo od koroškega.“

S tem je obzirno povedal, česa pri nas nimamo ali vsaj ne v tolikšni meri kot tržaški Slovenci. Res jim za marsikaj lahko zavidamo: na primer za dobre pisatelje, za poklicno gledališče ... Primerjava naše kulture s kulturo matičnega naroda v Sloveniji je sicer tvegano početje, a potrebno za določitev značilnosti koroške slovenske kulture. Dejstvo, da marsičesa nimamo, kar Slovenija premore, na primer gledališča, opere, radia in televizije s slovenskim programom, nas dela malodušne, namesto da bi nas spodbujalo, da bi z večjo vnemo in iznajdljivostjo iskali poti do znatnejše participacije pri ponudbi teh institucij. Bilo bi napačno, če bi videli v drugačnosti naše kulture samo negativne strani, drugačnost je lahko tudi stimulatívna za osrednjo slovensko kulturo, je lahko „dopolnilo, ki širi njen javni obseg in razvojne možnosti, ter ji daje občutek širšega prostora,“ kot si je „drznil“ zapisati Marko Kravos v prej navedenem prispevku v Naših razgledih.

Vračanje osrednji slovenski kulturi pa je možno le, če se ustvarjalno spoprimemo s svetom, ki nas obdaja. Potrebujemo ideje, čeprav so nekaterim ljudem sumljive.

Filozof Karl Popper, ki je bil v igredi 1983 v središču pozornosti avstrijskih občil, je pred kratkim izrazil misel, da potrebujemo še in še idej. Ne trdim, da pri nas ni ljudi, ki bi imeli ideje, pač pa je premalo teh, ki jih tudi izrečejo. To pa zaradi tega, ker se pri nas ob vsaki novi ideji takoj vpraša, kdo je v ozadju, nakar je ideja brž etiketirana in odpisana z izumiteljem vred, še preden je kdo razmišljal ali celo razpravljal o njej.

S tem sem načel kočljivo in bolečo témo o kulturi naših medsebojnih odnosov, odnosov med posamezniki in organizacijami. Že dolgo opažam neke anomalije v naših medsebojnih odnosih. Dolga leta sodelujemo v raznih odborih, ure in ure smo skupaj pri sejah, pa vendar smo si strahotno tuji. Ne

morem diagnosticirati tega pojava, tudi ne vem za primerno terapijo, vem le, da nisem sam, ki me ta pojav vznemirja. Opažajo ga tudi drugod po svetu. Alojz Rebula je v svojem predavanju v Dragi leta 1968 to osamljenost in odtujenost v širšem kontekstu, kot sem ga nakazal jaz, označil takole:

„... S kolikimi slovenskimi ljudmi je (slovenski intelektualci) povezan v poznanstvo, ki mu je v nacionalno in intelektualno spodbudo? Na koliko slovenskih domov je bil povabljen iz potrebe po prisrčnem človeškem in slovenskem kontaktu?“

Slovenskega javnega mnenja ni. Med nami ni ne upov ne spreobrnjenj, ni resničnih stikov ne resničnih konfliktov, ne dopisujemo si in se ne sestajamo (pač pa imamo vsak dan pet sej), slovenska kultura se je izselila celó iz svojih edinih tradicionalnih salonov ošterije in farovža. Ne bomo se mogli življenjsko sprostiti kot ljudje, če se ne bomo ranili kot Slovenci.“

Morda pri nas na Koroškem še nismo tako daleč, kot so bili tržaški Slovenci že leta 1968 v očeh Alojza Rebule. Kot notorični zamudniki se očitno „še“ ne zatekamo v heideggerjanstvo ali v hinduizem, kot opora nam zadoščata v glavnem katoliški oziroma marksistični dogmatizem. (Da ne bo nesporazuma: to ni naperjeno zoper katoliško vero ali zoper marksizem; pač pa proti po mojem mnenju napačno postavljenim prioritetam oziroma predstavam o nezdružljivosti določenih ideologij z bojem za narodnostni obstoj.)

Kaj pravim zadoščata? Branimo vsak svoj dogmatizem, kot da bo jutri za vselej propadel, če bi mi omagali. Ker pa je očitvidno, da takšna bojevitost ni in ne more biti boj za naše specifične interese kot ogroženo narodno skupnost, moramo to ideološko bojevitost identificirati kot navidezno, kot beg v nerealno ideološko odrešeništvo, kot beg pred našim utenjenim narodnim življenjem samim. Tako odrešeništvo nas le razdvaja, odtuja, slabi in hromi.

Sprtost, osamljenost in odtujenost opažamo tudi drugod, tudi pri velikih narodih, toda ne smemo prezreti, da so posledice teh pojavov majhni ogroženi skupnosti deseterkrat bolj nevarne kakor velikim skupnostim. Ne vdajam se iluziji, da bomo kdajkoli vsi istega mnenja v ideoloških, političnih, kul-

turnopolitičnih vprašanjih. Tudi interesna nasprotja bodo vedno v naši skupnosti. Problem je v tem, kako rešujemo interesna nasprotja, kako razpravljamo, diskutiramo, argumentiramo in kako rešujemo probleme naše narodne skupnosti v celoti, oziroma ali jih sploh rešujemo. Kultura naših medsebojnih odnosov se potemtakem ne da zreducirati na estetsko raven ali na raven etikete, temveč je pogoj za uspešno reševanje naših eksistenčnih problemov kot problemov narodne skupnosti.

2. Odnosi naše kulture do kulture sosedov

Naše slovenske sorodnike v sosednjih pokrajinah verjetno premalo poznamo, da bi njihove skrbi bile res tudi naše skrbi ali da bi bili vsaj skregani z njimi. Kaj na primer ve koroški Slovenec o Slovencih v Ljudski Republiki Madžarski? Da o stikih z njimi ne govorim. Če bi se pozanimali zanje, za njihove življenjske razmere, bi nas obogatili za nova spoznanja, mi pa bi jim izkazali vsaj solidarnost manjšinske skupine.

O Slovencih v Italiji sicer marsikaj vemo, tudi srečamo se tu in tam, do rednih sorodniških sosedskih odnosov z njimi pa je le še dolga pot. Če bi pri nas napravili anketo o literaturi Slovencev v Italiji, bi se z rezultati verjetno ne mogli ponašati. Menim, da tudi „miniature Breze“, kakor imenuje Florjan Lipuš v Naših razgledih z dne 10. junija 1983 srečanje pisateljev narodnostnih skupin na Obirskem, prispevajo k spoznavanju literature naših rojakov na Primorskem, Goriškem in v Benečiji. Učinek v nasprotni smeri je odvisen od nas samih, poučdam od nas, ne samo od naših pesnikov in pisateljev.

Komunikacija ob takih srečanjih gotovo ne ustvarja literature, lahko pa širi obzorja in pomaga oblikovati sorodnostne in sosedske odnose na kulturni ravni.

Funkcijo komunikacije, odpiranja sosedom in celó neposredne ustvarjalnosti ima slikarski teden, ki ga prireja Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah.

Lahko bi šli še malo bolj „iz sebe“ in si na primer večkrat ogledali kakšno predstavo v Stalnem slovenskem gledališču v Trstu, če si že iz finančnih razlogov ne moremo privoščiti rednih gostovanj tega gledališča na Koroškem.

Menim, da je potrebno, da se odločimo za intenzivnejše vezi med zamejskimi Slovenci; dale bi nam „občutek širšega prostora“, da apliciram Kravosovo formulacijo na ta kontekst. Od takega občutka pričakujem blagodejni učinek na naše utesnjene koroške razmere.

3. Osrednja slovenska kultura

Pri opredelitvi odnosa med koroško slovensko kulturo in osrednjo slovensko kulturo izhajam iz tega, da je intencija uradne politike SRS, kulturnih organizacij in angaziranih zasebnikov v Sloveniji, vendarle pomagati slovenski narodni skupnosti na Koroškem, da ostane živ del slovenskega naroda, slovenske kulturne in jezikovne skupnosti in da se kot takšen razvija v sicer specifičnih okoliščinah, a vendar vzporedno s slovenskim narodom v SRS, kolikor je vzporeden razvoj v zamejstvu sploh mogoč. Vsekakor moramo biti predvidni pri uporabljanju izraza „enoten slovenski jezikovni prostor“.

Medtem ko se je slovenski jezik v SRS razvil v docela funkcionalen jezik skoraj vseh zvrsti, zaostaja razvoj slovenskega jezika v zamejstvu, kjer še daleč ni prodril v vse funkcijske zvrsti jezika sodobne razvite družbe. Razkorak med slovenskim jezikom v osrednjem slovenskem prostoru in v zamejstvu postaja večji, v precejšnji meri tudi zaradi velikih družbenopolitičnih sprememb v SRS, ki so rodile docela novo politično in pravno terminologijo. Tudi na področju tehnike se je slovenski jezik v zadnjih desetletjih močno razvil. Če hočemo v zamejstvu dohiteti ta razvoj, bomo morali usmeriti jezikovno izobraževanje tudi na področje vsakdanjega sporazumevalnega jezika. Ravno v zvezi s tehniko, vključno z najbolj preprosto hišno in gospodinjsko, največkrat segamo po nemških izposojenkah.

Danes imamo skoraj za vsa področja vsakdanje rabe slovenskega jezika na voljo dobre knjige, iz katerih lahko črpamo slovensko izrazje, na primer „Knjiga o avtu“, „Fotografirajmo, snemajmo“, „Sam svoj obrtnik“, „Popravi sam — priročnik za dom, vrt, delavnico in prosti čas“. Te in podobne praktične knjige bi morale biti v vsaki društveni knjižnici. Če hočemo usposobiti slovenski jezik v zamejstvu za vsestransko

vsakdanjo rabo, se bomo morali sprijazniti s tem, da bomo morali organizirati jezikovne tečaje za mladino in odrasle po vseh naših vaseh. Pozitivno je, da je knjižni klub „Svet knjige“ olajšal dostop do knjig slovenskih založb in razširil krog bralcev na Koroškem; večjo gibčnost v tej smeri bi priporočili tudi knjigarni Mohorjeve. Enotnemu slovenskemu jezikovnemu prostoru pa bi odgovarjalo, da bi bila možna neovirana izmenjava slovenske knjižne produkcije tudi iz zamejstva v Slovenijo, kar dosedANJI zvezni jugoslovanski zakon skoraj povsem onemogoča.

Novembra letošnjega leta se bo iztekla pogodba med Avstrijo in Jugoslavijo o sodelovanju na področju kulture, znanosti in izobraževanja. Ob pogajanjih o podaljšanju veljavnosti te pogodbe bi bilo prav, da bi v večji meri zavezali določene kulturne, znanstvene in izobraževalne institucije na Koroškem in v Slovenijo k sodelovanju v smislu pogodbe. Sedanja pogodba na primer predvideva neposredno sodelovanje med dunajskim Burgteatrom in Slovenskim Narodnim gledališčem v Ljubljani, med graškim gledališčem in beograjsko dramo, medtem ko izmed koroških gledaliških ustanov navaja beljaški „Spectrum“, ne pa celovškega mestnega gledališča.

O financiranju gostovanj glasbenih in gledaliških ansamblov sedanja pogodba ne vsebuje konkretnih določil. Z ozirom na dejstvo, da je uradna izmenjava glasbenih in gledaliških predstav med Koroško in Slovenijo zamrla in da morata naši osrednji kulturni organizaciji ob gostovanjih v celovškem mestnem gledališču plačati visoko najemnino, bi bilo primerno, da bi v novo pogodbo o kulturnem sodelovanju vnesli tudi določbe o financiranju gostovanj. Sicer pa naj bi v večji meri integrirali manjšinske narodne skupnosti v sistem kulturnega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo. Financiranje gostovanj je tudi predmet razgovorov v kontaktnem komiteju članov koroške deželne vlade in izvršnega sveta SRS. V interesu še tesnejše kulturne povezanosti med Slovenijo in koroškim zamejstvom bi bila tudi možnost sprejemanja slovenskega televizijskega programa. Zavedati pa se moramo, da bi bilo v primeru realizacije te zamisli (na žalost še ne moremo govoriti o

kakšnem projektu) škoda za trud in denar, če oblikovalci programa ne bi upoštevali specifičnih pričakovanj in potreb zamejskih Slovencev. Pa tudi mi sami se bomo morali usposobiti za aktivno sooblikovanje televizijskega programa RTV, ne glede na to, kdaj se bodo naše televizijske želje uresničile.

4. Kultura večinskega naroda

Odnos kulture koroških Slovencev do kulture večinskega naroda na Koroškem in narobe, je tema za celo vrsto obsežnih razprav. V svojem prispevku se bom omejil na nekatera aktualna vprašanja, izhajajoč iz ocene trenutnega narodnopolitičnega položaja: reakcija večinskih strank na film „Dorf an der Grenze“, žaljivi izpadi posameznikov proti časniku Kärntner Kirchenzeitung, ki je v številki dne 26. maja 1982 objavil daljši članek o nacističnem zločinu nad Peršmanovo družino, vztrajanje strank pri tristrankarskem sporazumu proti koroškim Slovencem — vse to je izraz močno skaljenih odnosov med večinskim narodom in slovensko narodno skupnostjo. Da ima ta skaljenost zelo globoke korenine, dokazuje med drugim študija Ludwiga Flaschbergerja in Alberta Reitererja „Der tägliche Abwehrkampf — Kärntens Slowenen“ (1980, založba Braumüller). Anketa, ki sta jo izvedla avtorja s projektno skupino, izkazuje rezultate, ki nikakor niso vzpodbudni. Predstave nemškega Korošca o koroškem Slovencu dokazujejo, koliko iracionalnega je v njih. Kar 69,5 odstotkov anketirancev je bilo mnenja, da nima smisla umetno podaljševati življenja manjšini, ki je prešibka, da bi preživela; 68,8 odstotkov vprašancev je menilo, da naj bi bila manjšinska politika usmerjena v to, da pospešuje asimilacijo; 52,3 odstotkov vprašancev je zavrnilo tezo, da je manjšina obogatitev kulture v deželi in da jo je treba že zaradi tega zavarovati.

Flaschberger in Reiterer ugotavljata, da je obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem dejansko ogrožen. Včasih imam vtis, da se mi sami tega ne zavedamo. So pa tudi *pozitivni aspekti*. Med te uvrščam prizadevanja nemško-slovenskega koordinacijskega odbora krške škofije za reševanje problemov sožitja obeh narodov na Koroškem, z dvornim svétnikom dr. V.

Inzkom in dr. E. Waldsteinom na čelu, in dejavno odprtost avstrijskega alternativnega gibanja do koroških Slovencev ob volitvah v državni zbor l. 1983.

- Pozitiven pojav je tudi pripravljenost za kulturno izmenjavo med slovenskimi in nemškimi kulturnimi društvi, dokazana z nekaterimi že izvedenimi srečanji, ter pripravljenost občinskih referentov za kulturo, ki so jo izrazili na zasedanju centra za izobraževanje odraslih (EBZ) 15. marca 1983 v Celovcu, da podprejo in pospešujejo taka srečanja.

- V kuratoriju centra za izobraževanje odraslih skušam kot zastopnik slovenskih ustanov za izobraževanje odraslih vnašati manjšinsko problematiko v delo centra in organizacij, ki sodelujejo v kuratoriju.

- Odločilno za kulturno izmenjavo med obema narodoma na Koroškem je, ali se bomo znali izogniti nevarnosti, da se večinskemu narodu predstavljamo zgolj kot gojitelji narodnih pesmi in plesov. Srečanja pevskih zborov in folklornih skupin naj utirajo pot obsežnejšemu povezovanju, na primer v obliki „tedna koroških Slovencev“ v nemških krajih Koroške. Take akcije pa bodo uspele le, če bomo znali to, kar imamo, tudi primerno prezentirati.

- Važno informacijsko in povezovalno funkcijo ima koledar prireditev — „Veranstaltungen in Kärnten“ —, ki ga izdaja šestkrat na leto v 500 izvodih oddelek za kulturo pri uradu koroške deželne vlade. V tem koledarju so navedene prireditve vseh vrst — od simfoničnih koncertov do folklornih nastopov — po vsej Koroški. Od naših organizacij pošiljajo podatke za koledar Krščanska kulturna zveza, Slovenska prosvetna zveza, Katoliški dom prosvete v Tinjah in nekatera krajevna prosvetna društva. Koledar prireditev redno dobivajo vse koroške občine, uredništva koroških časopisov, ORF v Celovcu in na Dunaju, Radio Carinzia, izobraževalne organizacije in zainteresirani zasebniki.

- Jeseni letos bo koroški deželni zbor predvidoma sprejel zakon o pospeševanju kulture (Kulturförderungsgesetz). Osrednji kulturni organizaciji pripravljata stališče k osnutku zakona, zato se v tem trenutku ne bom spuščal v podrobnosti. Vsekakor bi sprejetje zakona nudilo priložnost, da se uza-

kóni upoštevanje slovenske kulturne dejavnosti in uredi možnost učinkovitega sodelovanja v predvidenem sosvetu za kulturo.

Svoj referat bi kljub neprijetnim izkušnjam z idejami rad zaključil s predstavitvijo neke ideje. Idejo samo je izrazil naš zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger v intervjuju za jugoslovansko tiskovno agencijo Tanjug aprila leta 1982.

Predlagal je ustanovitev kulturnega sklada za avstrijske narodne manjšine z namenom, da bi jim olajšali ohranitev njihove identitete. O tem predlogu so pisali Die Presse, Salzburger Nachrichten in Kleine Zeitung. Ogrel sem se za to idejo in predlagal našim organizacijam, da izdelamo osnutek za ustanovitev takega kulturnega sklada. Predlog je bil sprejet (delo pa radevolje prepuščeno meni). Izdelal sem jeseni l. 1982 osnutek zveznega zakona o ustanovitvi sklada za pospeševanje kulture slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Iz sredstev sklada, ki bi ga zalágala zvezna vlada iz zveznega proračuna, bi podpirali kulturno dejavnost koroških Slovencev, kulturno izmenjavo med obema narodoma na Koroškem, kulturne odnose s Slovenci v zamejstvu in v SRS. Sklad bi konkretno podprl na primer razstave, ki služijo predstavitvi naše kulture širši javnosti, glasbeno šolo, odrsko dejavnost zahtevnejšega značaja, izdelovanje filmov za izobraževalno delo, informacijsko in dokumentarno dejavnost, ureditev društvenih knjižnic, načrtno prevajanje slovenske literature v nemščino, znanstvene raziskovalne projekte in podobne dejavnosti. Sklad bi upravljali pod nadzorstvom Urada zveznega kanclerja in pristojnih ministrstev koroški Slovenci sami. S tem bi vsaj delno uresničili zamisel o kulturni avtonomiji.

Osnutek ni izzval navdušenja ne pri zveznem kanclerju Kreiskem, ki je v njem videl poskus obiti sosvet in ne pri naših slovenskih organizacijah, za katere bi se v primeru realizacije sklada odprli očitno veliki problemi, kako zasesti mesta v upravnih organih sklada, saj bi mogli biti le skupni. S tem pa se vračam zopet k izhodišču svojih izvajanj, h kulturi naših medsebojnih odnosov...

Je pač težko v življenju in z življenjem, včasih je treba počakati, da stvari dozori.
Bo že prav, kar polaga Karel Čapek v svoji

ljubeznivo ironični knjižici „Vrtnarjevo leto“ vrtnarjem na srce: **„Z življenjem moramo imeti potrpljenje, ker je večno.“**

Celovski Zvon — Izhaja v Celovcu štirikrat letno. **Izdajatelj:** Društvo prijateljev revije Celovski Zvon. **Lastnica in založnica:** Mohorjeva družba v Celovcu. **Uredniški odbor:** dr. Reginald Vospernik — glavni urednik (Celovec), dr. Andrej Capuder (Ljubljana), dr. Anton Stres (Ljubljana), dr. Alojz Rebula (Trst), dr. Alojz Ambrožič (Toronto), dr. Katica Cukjati (Buenos Aires), dr. Peter Millionig (New York), dr. Marija Spieler — lektorica (Celovec), dipl. inž. Franc Kattnig — tehn. urednik (Celovec) in Vinko Ošlak — tajnik (Celovec). **Naslov uredništva in uprave:** Celovski Zvon, Mohorjeva, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec/Klagenfurt, Austria, tel.: (04222) 56 5 15 / 27. **Cena** posamezne številke 80.— šil., din 250.—, Lit 7000.—, USA dol. 5.—; celotna naročnina šil. 290.— (za študente šil. 200.—), din 720.—, Lit 20.000.—, dol. 15.—. **Naročnino** lahko poravnate z gotovino v pisarni Mohorjeve v Celovcu, preko banke ali pošte na račun: Zveza slovenskih zadrug v Celovcu — Mohorjeva — Zvon št. 4415.282 (033209) ali s čekom, v Jugoslaviji pri podjetju ADIT v Ljubljani na račun 50101-603-45361. **Rokopisov** ne vračamo. **Ovitek** in oprema: Jure Kocbek. **Tisk:** Mohorjeva tiskarna v Celovcu. Printed in Austria.